

KIDEM TAZMİNATINDAN BU ŞEKLİYLE MEMNUN MUYUZ?

Aydınlık Gazetesi, 26 Aralık 2015

Yıldırım Koç

Türk-İş Genel Başkanı Ergün Atalay, kıdem tazminatı fonu girişimleri karşısında 17 Aralık 2015 günü yaptığı açıklamada, “kıdem tazminatından bu şekliyle memnunuz” dedi.

Gerçekten memnun musunuz?

Bu işlerden ve kıdem tazminatının geçmişinden bir parça anlayan biri olarak, kıdem tazminatından bu şekliyle ben memnun değilim.

GEÇMİŞTE KIDEM TAZMİNATI HAKKI ÇOK GENİŞTİ

1475 sayılı İş Kanunu 1 Eylül 1971 tarihinde yürürlüğe girdiğinde kıdem tazminatında herhangi bir tavan yoktu. İşçinin ücreti ve yan ödemeleri, brüt miktarlar üzerinden hesap ediliyor ve (küçük bir kesinti sonrasında) net olarak ödeniyordu.

İş Kanununun kıdem tazminatına ilişkin 14. maddesi 12 Temmuz 1975 tarihinde değiştirilerek, kıdem tazminatına tavan getirildi. Ancak bu tavan, asgari ücretin brüt miktarının 7,5 katıydı. Asgari ücret net 1300 lira olursa, brüt 1650 lira olacak. Bu düzenleme günümüzde geçerli olsaydı, kıdem tazminatı tavanı her bir hizmet yılı için 12.375 lira olacaktı. Halbuki günümüzde 3.828 lira.

Ancak bu yüksek tavanın bile iptali için dava açıldı. Anayasa Mahkemesi 23.1.1979 günlü kararıyla, asgari ücretin 7,5 katı tutarındaki tavanı iptal etti. Gerekçeli karar 14.4.1979 günlü Resmi Gazete’de yayımlandı ve bir yıl sonra yürürlüğe girdi. Böylece 14.4.1980 tarihi itibarıyla, diğer bir deyişle, 12 Eylül darbesinden 5 ay önce, kıdem tazminatı tavanı kalktı. 14.4.1980 ile 23.10.1980 tarihleri arasında kıdem tazminatı konusunda tavan uygulanmadı.

12 Eylül öncesinde özellikle kamu kesiminden emekli olan kıdemli bir işçi, aldığı kıdem tazminatıyla evini, arabasını alır, çocuğunu evlendirirdi.

DARBE VE TAVAN

İş Kanununun 14. maddesi 23.10.1980 tarihli Resmi Gazete’de yayımlanan 2320 sayılı kanunla yeniden değiştirildi ve yeniden tavan kondu. Ancak tavan yine asgari ücretin 7,5 katı olarak belirlendi: “Günlük asgari ücretin 30 günlük tutarının 7,5 katından fazla olamaz.”

Günümüzde uygulanan tavan 11.12.1982 günlü Resmi Gazete’de yayımlanan 2762 sayılı kanunla geldi: “Toplu sözleşmelerle ve hizmet akitleriyle belirlenen kıdem tazminatlarının yıllık miktarı, Devlet Memurları Kanununa tabi en yüksek Devlet memuruna 5434 sayılı T.C.Emekli Sandığı Kanunu hükümlerine göre bir hizmet yılı için ödenecek azamî emeklilik ikramiyesini geçemez.”

Ergün Atalay’ın “kıdem tazminatından bu şekliyle memnunuz” dediği düzenlemenin geçmişi işte böyle.

BUGÜNKÜ BİÇİMDE MEMNUN OLUNAMAZ

Tavan yönünden benim memnun olacağım düzenleme, 1975 öncesindeki veya Anayasa Mahkemesi’nin iptal kararının darbe sonrasında değiştirilmesine kadarki dönemde uygulanan biçimdir. Türk-İş Genel Başkanı’nın da memnun olacağı ve uğrunda mücadele örgütleyeceği düzenleme, bu olmalıdır.

Ancak memnun olmak için bu da yetmez.

Türkiye’de İş Kanunu kapsamındaki işçi sayısı yaklaşık 14 milyon. Bunların gerçek anlamda sendikalı olanı ise (resmi rakam 1,4 milyon) ancak 1 milyon civarında. Yaklaşık 13 milyon işçinin yürürlükteki kıdem tazminatı hakkından yararlanması çok zor. Ayrıca İş Kanunu, sendikalı ve sendikasız işçilerin kıdem tazminatı ödenmeden işten çıkarılması konusunda işverenlere geniş olanaklar tanıyor. Diğer taraftan mevsimlik işçiler var. Belirli süreli iş sözleşmesiyle çalışanlar ise kıdem tazminatı hakkının tümüyle dışında ve bu çalışma biçiminin yaygınlaştırılmasına çalışılıyor.

Tüm bu durumlar dikkate alındığında, Ergün Atalay’ın “kıdem tazminatından bu şekliyle memnunuz” ifadesi son derece yanıltıcıdır. Türk-İş Genel Başkanı böyle açıklama yapmamalı.